C/2025/105

10.1.2025.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Oblikovanje vodeće europske inicijative za promicanje zdravlja

(samoinicijativno mišljenje)

(C/2025/105)

Izvjestitelj: **Alain COHEUR**

Savjetnik/ica:	Martini HAGIEFSTRATIOU (za izvjestitelja – Skupina III.)
Odluka Plenarne skupštine:	15.2.2024.
Postupovna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika (samoinicijativno mišljenje)
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	3.10.2024.
Rezultat glasanja (za/protiv/suzdržani):	69/0/11
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	23.10.2024.
Plenarno zasjedanje br.:	591
Rezultat glasanja (za/protiv/ suzdržani):	202/0/6

1. Zaključci i preporuke

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) poziva na uspostavu vodeće europske inicijative za promicanje zdravlja, kao političke vizije usmjerene na budućnost za zakonodavno razdoblje 2024. – 2029., utemeljene na načelima ([1]) univerzalnosti, kvalitete, pristupačnosti, solidarnosti i uključivosti. Cilj je te inicijative razviti međusektorsku zdravstvenu strukturu u Europskoj uniji (EU). Stoga se političkim smjernicama za razdoblje 2024. – 2029. ključno mjesto mora dati univerzalnom pravu na zdravlje kao „europskom odabiru”, koje će se ostvariti napretkom na europskoj razini i potporom EU-a državama članicama. EGSO poziva sve europske predstavnike i donositelje odluka da rade na integriranim zdravstvenim politikama i smanjenju zdravstvenih nejednakosti.

1.2. EGSO je utvrdio strateške stupove toga plana za jačanje solidarnosti i suradnje u području zdravlja, a to su:

— uspostava europskog jamstva za skrb i zdravlje, utemeljenog na europskoj strategiji za skrb ([2]), putem preporuke kojom bi se utvrdili višegodišnji ciljevi u području zdravlja na razini EU-a (u kojima se povezuju potrebe i proračuni), uz mogućnost da se ona razvije u obvezujući pravni tekst kao što je direktiva;

— provedba integriranog pristupa „Jedno zdravlje”, kojim se povezuju politike u području zdravlja ljudi, životinja, biljaka i okoliša s pomoću pristupa „zdravlje u svim politikama”, interdisciplinarne suradnje, koordiniranog nadzora, razmjene podataka među sektorima i pojačane prevencije (pogotovo u pogledu borbe protiv zoonotskih bolesti, antimikrobne otpornosti, sigurnosti opskrbe hranom i očuvanju ekosustava) radi učinkovitog upravljanja zajedničkim zdravstvenim rizicima;

([1]) SL C 146, 22.6.2006., str. 1.
([2]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o europskoj strategiji za skrb (COM(2022) 440 final) (SL C 140, 21.4.2023., str. 39.).

— vrednovanje potencijala digitalizacije i umjetne inteligencije za modernizaciju zdravstvenih sustava, uz istodobnu uspostavu smjernica za kibernetičku sigurnost i uključivost putem jačanja digitalnih vještina u području zdravstva među građanima i zdravstvenim djelatnicima;

— očuvanje europskih financijskih instrumenata za potporu nacionalnim inicijativama i financiranju u području zdravstva;

— davanje prednosti ulaganjima u socijalne i zdravstvene sustave s obzirom na to da oni mogu imati pozitivan učinak na gospodarski rast, produktivnost i konkurentnost ([3]);

— promicanje integriranog pregleda socioekonomskih, zdravstvenih i okolišnih reformi u cilju oblikovanja strategije koja nije fokusirana samo na rast i kojom bi se ciljevi EU-a preusmjerili na dobrobit i kvalitetu života; valja osmisliti pokazatelj ulaganja u promicanje zdravlja i prevenciju na razini EU-a, kao i procjenu učinka na zdravlje kako bi se potaklo jačanje zdravstvenih politika;

— razvoj plana ciljanih ulaganja usmjerenih na jačanje kapaciteta i vrednovanje zanimanja u području skrbi i radne snage u području zdravstva putem trostruke dinamike planiranja, osposobljavanja (među ostalim za napredne prakse) i upravljanja;

— konkretizacija suradnje EU-a i Svjetske zdravstvene organizacije u Europi kako bi se zadržalo i privuklo osoblje u području skrbi te pružila potpora tom osoblju, uključujući medicinske sestre i tehničare, kojih sve više nedostaje;

— poboljšanje zdravlja i sigurnosti na radu, posebno putem medicine rada i pregleda na radnom mjestu;

— uspostava akcijskog plana EU-a za rijetke bolesti i nacionalnih planova za rijetke bolesti radi jačanja usklađenog odgovora EU-a i država članica. ([4])

1.3. EGSO poziva na uključivanje zdravstvene diplomacije u vanjsku politiku EU-a kao instrumenta meke sile. ([5]) Treba razviti inicijative kojima bi se pokazala predanost EU-a globalnom zdravlju i EU pozicionirao kao predvodnik u području upravljanja zdravljem i promicanja međunarodne zdravstvene solidarnosti.

1.4. EGSO podsjeća da se rješavanje znatnih i trajnih razlika unutar EU-a i njegovih država članica smatra jednim od glavnih izazova u području javnog zdravlja. EGSO podsjeća na zaključke Konferencije o budućnosti Europe, u kojima se poziva da se iskoriste sve postojeće nadležnosti predviđene Ugovorima, uz istodobno jačanje zakonodavstva.

1.5. EGSO poziva na institucionaliziranije uključivanje civilnog društva u utvrđivanje, evaluaciju i praćenje zdravstvenih prioriteta. ([6]) Socijalni dijalog i dalje je formalni i preferirani mehanizam za uključivanje socijalnih partnera u politike u području zdravlja.

2. **Ostvarenje europske zdravstvene unije**

2.1. EU se suočava s brojnim krizama koje iziskuju veću solidarnost među državama članicama i europskim institucijama putem paketa europske zdravstvene unije.

2.2. Cilj europske zdravstvene unije nije ograničen na borbu protiv pandemija, nego je riječ o cilju u kojem se holistički pristupa zdravlju, što uključuje univerzalno kvalitetne i dostupne zdravstvene usluge, razvoj politika i mjere promicanja i prevencije, na primarnoj, sekundarnoj i tercijarnoj razini, kao i nemedicinske odrednice.

([3]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora – Poticanje dugoročnog uključivog rasta reformama i ulaganjima [razmatračko mišljenje na zahtjev belgijskog predsjedništva] (SL C, C/2024/3378, 31.5.2024., ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2024/3378/oj?eliuri=eli%3AC%3A2024%3A3378%3Aoj&locale=hr).

([4]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Osiguravanje snažne europske solidarnosti s pacijentima koji boluju od rijetkih bolesti" (samoinicijativno mišljenje) (SL C 75, 28.2.2023., str. 67.).

([5]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Strategija EU-a za globalno zdravlje – Bolje zdravlje za sve u svijetu koji se mijenja (COM(2022) 675) (SL C, C/2023/883, 8.12.2023., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/883/oj).

([6]) Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o temi „Jačanje civilnog dijaloga i participativne demokracije u EU-u: smjer za budućnost" (razmatračko mišljenje na zahtjev belgijskog predsjedništva) (SL C, C/2024/2481, 23.4.2024., ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2481/oj).

2.3. EGSO poziva na provedbu ambicioznog programa podupiranjem vodeće inicijative za promicanje zdravlja u okviru Strateškog programa EU-a za razdoblje 2024. – 2029. ([7]), zaključaka Vijeća „Budućnost europske zdravstvene unije" ([8]) i komunikacije Europske komisije „Europska zdravstvena unija" ([9]), i to na komplementaran način i u sinergiji sa smjernicama zelenog i plavog plana, kao i ciljevima održivog razvoja.

2.4. EU je donio pravne okvire i razvio inicijative za zaštitu zdravlja građana i pridonio njegovu poboljšanju, ali mnoge ambicije nisu ostvarene zbog nedostatka vještina. Europa zdravlja razvila se uglavnom kao potpora ključnim aspektima europske integracije, odnosno unutarnjem tržištu i jedinstvenoj valuti. Zdravstvena dimenzija, za koju EU ima pomoćnu nadležnost, nije se pritom u dovoljnoj mjeri uzimala u obzir.

2.5. Kao odgovor na različite stupove unutarnjeg tržišta izrađeno je posebno zakonodavstvo usmjereno na stvaranje povoljnog okvira za slobodno kretanje robe i usluga koji utječu na zdravlje (medicinski uređaji, lijekovi), kao i za slobodno kretanje osoba (uzajamno priznavanje kvalifikacija).

2.6. Sud Europske unije važan je akter koji je utjecao na pristup prekograničnoj zdravstvenoj skrbi zahvaljujući ključnoj ulozi presuda koje se zasnivaju na temeljnim načelima slobodnog kretanja osoba i pravu na socijalnu zaštitu i zdravlje.

2.7. EGSO preporučuje sveobuhvatan i integriran pristup jačanju zdravstvene otpornosti EU-a i osiguravanju jednakog pristupa zdravstvenoj skrbi na cijelom jedinstvenom tržištu, u skladu s načelima utvrđenima u izvješću Enrica Lette ([10]).

2.8. EGSO naglašava da je zdravlje temeljno javno dobro koje iziskuje provedbu načela univerzalnog pristupa, u skladu s cjelovitom definicijom zdravlja koju je dala Svjetska zdravstvena organizacija (SZO). Stoga svaka država članica ima „pravo organizirati" svoje zdravstvene usluge i odabrati pravni oblik kojim se vrednuje raznolikost oblika poslovanja, što, u području zdravstva, uključuje socijalnu ekonomiju i njezine različite sastavnice, kao što su uzajamna društva i zadruge, u cilju zaštite općeg interesa. Dinamika europskih politika mora podupirati države članice u jačanju njihovih zdravstvenih sustava.

2.9. EGSO napominje da su postojeći mehanizmi za prevladavanje zdravstvenih izazova i dalje rascjepkani i da ciljevi nisu horizontalno integrirani u sve politike EU-a. Poziva europske institucije da vodeću inicijativu i plan provedbe postave kao istinski strateški prioritet, zajedno s europskim stupom socijalnih prava, zelenim planom, plavim planom, gospodarskim upravljanjem, digitalnim desetljećem, industrijskom strategijom i strategijom za konkurentnost, kao i akcijskim planom za europsku demokraciju.

3. **Model i sastavnice vodeće inicijative**

3.1. EGSO poziva Europsku komisiju i države članice da ponovno razmotre provedbu prijedloga europskog jamstva u području zdravstva i skrbi, u skladu s europskom strategijom za skrb i po uzoru na postojeća jamstva kao što su Garancija za mlade i jamstvo za djecu. Cilj je zajamčiti univerzalno pravo na zdravlje, osiguravajući pravednu i visokokvalitetnu zdravstvenu skrb za sve europske građane i građanke.

([7]) https://www.consilium.europa.eu/hr/european-council/strategic-agenda-2024-2029/.
([8]) https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2024/06/21/european-health-union-council-calls-on-commission-to-keep-health-as-a-priority/#:~:text=Les%20conclusions%20du%20Conseil%20mettent,des%20d%C3%A9c%C3%A8s%20dans%20l'UE.
([9]) COM(2024) 206 final.
([10]) https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf.

3.2. U okviru te vodeće inicijative EGSO poziva na zajednički pristup na razini EU-a, utemeljen na sljedećim stupovima:

— promicanju daljnjeg uvođenja i operativne provedbe integriranog pristupa „Jedno zdravlje” zahvaljujući boljoj koordinaciji politika u području zdravlja ljudi, životinja, biljaka i okoliša;

— prioritetu digitalizacije zdravstva, koja je ključna za modernizaciju zdravstvenih sustava, a istodobno treba osigurati optimalnu zaštitu;

— promicanju europskog zdravstvenog suvereniteta i ulaganja u istraživanje;

— ostvarenju strateške autonomije i strateške industrijske proizvodnje u području zdravstva;

— smanjenju zdravstvenih nejednakosti poboljšanjem pristupa skrbi i njezine kvalitete, s naglaskom na rijetkim bolestima i drugim bolestima koje se nedovoljno dijagnosticiraju;

— ostvarenju povezanosti zdravstvenog, socijalnog i jedinstvenog tržišta promicanjem bolje integracije zdravstvenih, socijalnih i gospodarskih politika putem revizije europskog zakonodavstva.

3.3. EGSO podsjeća da financiranje stupova te vodeće inicijative mora imati izdašan europski proračun kojim se nadopunjuju nacionalni proračuni i ističe potrebu za poštovanjem načela solidarnosti jer bi se, osim javnog, trebali koristiti i inovativni oblici financiranja.

3.4. EGSO poziva na provedbu načela univerzalnog pristupa, u skladu s općim interesom, uzimajući u obzir napredak ostvaren u razdoblju 2019. – 2024., ali i nadilazeći njegove okvire, zahvaljujući strukturnom planiranju. EU se treba nastaviti pripremati za buduće zdravstvene krize i ulagati u strateške inicijative čiji su ciljevi poboljšanje zdravlja, zaštita ljudi i jačanje zdravstvenih sustava.

4. **Opće napomene – provedba pristupa „Jedno zdravlje”**

4.1. Dugoročna zdravstvena strategija utemeljena na pristupu „Jedno zdravlje” ključna je za povećanje otpornosti ljudi, životinja, biljaka i ekosustava, kao i za odgovor na međuovisnost zemalja. Da bi se to ostvarilo, potrebna je kolektivna osviještenost i promjena stavova i ponašanja na lokalnoj, regionalnoj i globalnoj razini. Treba još puno raditi na suzbijanju izoliranog pristupa donošenju politika i rascjepkanosti među politikama.

4.2. EGSO pozdravlja rad Europske komisije na pristupu „Jedno zdravlje” usmjeren na njegovu djelotvornu i konkretnu primjenu.

4.3. EGSO podržava preporuke konferencije u Luxembourgu 2023. za razvoj i primjenu toga pristupa putem:

— jačanja suradnje među svim dionicima (znanstvenim, političkim, akademskim i administrativnim);

— bolje koordinacije između europskih agencija i raznih glavnih uprava Europske komisije, prije svega putem osnivanja međuagencijske radne skupine „Jedno zdravlje” i restrukturiranja Glavne uprave za zdravlje i sigurnost hrane (GU SANTE), koje provodi uprava zadužena za pristup „Jedno zdravlje” s horizontalnim dosegom (koji nadilazi izolirane sustave);

— potpore provedbi i operacionalizaciji tog pristupa na nacionalnoj i regionalnoj razini putem višerazinskog upravljanja.

4.4. EGSO podržava provedbu međunarodne deklaracije o klimi i zdravlju, koju je EU potpisao na zasjedanju COP 28.

4.5. S obzirom na trostruku planetarnu krizu (klimatski poremećaji, gubitak bioraznolikosti, onečišćenje) i njezine negativne posljedice za zdravlje, EGSO poziva EU i države članice da intenziviraju napore i preispitaju naš odnos s prirodom i da je obnove, zaustave onečišćenje, prilagode se klimatskim poremećajima i ublaže ih kako bi zaštitili zdravlje svojih građana. Porast temperature, ekstremni vremenski uvjeti i onečišćenje ponekad izravno utječu na živote ljudi, ali i na raširenost kroničnih i zaraznih bolesti.

4.6. EGSO preporučuje da EU oblikuje otpornije politike javnog zdravlja kojima bi se u potpunosti uzimali u obzir posljedice i rizici trostruke planetarne krize. To uključuje širenje istraživanja i praćenje zdravstvenih pokazatelja povezanih s klimom, okolišem i onečišćenjem, jačanje sustava za rano upozoravanje i odgovor na krize, kao i ulaganje u otpornu zdravstvenu infrastrukturu. Osim toga, ključan je pravedan pristup klimatskoj i okolišnoj politici kojim se štite najranjivije skupine. Takav pristup zahtijeva koordinaciju među različitim sektorima i disciplinama i imat će velike zajedničke koristi u područjima poput proizvodnje hrane, zdrave prehrane, zaštite okoliša i mentalnog zdravlja.

5. **Jačanje cilja digitalizacije zdravstva i skrbi**

5.1. Donošenje Akta o umjetnoj inteligenciji i Prijedloga uredbe o europskom prostoru za zdravstvene podatke i dalje mora biti prioritet, posebno kad je riječ o zdravlju. Provedbom europskog prostora za zdravstvene podatke mogu se poboljšati ishodi za pacijente i inovacije u istraživanjima u području zdravstva. Ona je ujedno ključna za politike utemeljene na dokazima i vrijednostima („evidence-informed" i „value-based").

5.2. Kako bi se osigurao sveobuhvatan i učinkovit pristup, ključno je da europski prostor za zdravstvene podatke bude usklađen s raznim drugim propisima, uključujući predloženi Akt o umjetnoj inteligenciji, Opću uredbu o zaštiti podataka i mjere iz Akta o medicinskim proizvodima za aplikacije utemeljene na umjetnoj inteligenciji.

5.3. U jeku digitalne transformacije zdravstveni sektor meta je brojnih kibernetičkih napada, zbog čega je uspostava horizontalne politike kibernetičke sigurnosti neophodna za zaštitu osobnih podataka pacijenata i zdravstvenih djelatnika. Iako europski prostor za zdravstvene podatke sadržava niz odredbi o kibernetičkoj sigurnosti i naglašava potrebu da ona bude snažna, EGSO u širem smislu naglašava potrebu za provedbom sveobuhvatne strategije EU-a za kibernetičku sigurnost koja bi obuhvaćala proaktivne mjere kao što su šifriranje, kontrola pristupa i segmentacija mreža, u cilju zaštite zdravlja i prava na zdravlje građana.

5.4. Digitalni razvoj u zdravstvu treba smatrati alatom za ostvarivanje temeljnih prava građana i jačanje međuljudskih odnosa između pacijenata i zdravstvenih djelatnika. Zahvaljujući digitalnom razvoju djelatnici imaju više vremena za pružanje skrbi.

5.5. EGSO se slaže sa zabrinutošću Ureda Svjetske zdravstvene organizacije za Europu u pogledu digitalnih nejednakosti ([11]) i podsjeća da gotovo polovina Europljana nema digitalne vještine ([12]). Hitno treba povećati digitalnu pismenost i ojačati digitalne vještine građana i zdravstvenih djelatnika da bi europski prostor za zdravstvene podatke bio uspješan iz perspektive svih aktera.

5.6. EGSO poziva na ulaganje zajedničkih napora u programe zdravstvene pismenosti usmjerene na razvoj znanja i sposobnosti građana u području zdravlja kako bi oni mogli donositi informirane odluke o svojem zdravlju. Tim se programima istodobno mora osigurati stalno unapređenje znanja pružatelja zdravstvene skrbi. Jedna od inicijativa moglo bi biti kreiranje internetske platforme na razini EU-a koja bi pružala resurse za zdravstveno obrazovanje dostupno građanima i zdravstvenim djelatnicima.

6. **Jačanje europskog suvereniteta i gospodarskog blagostanja**

6.1. Uzimajući u obzir smjernice iz strateških izvješća o jedinstvenom europskom tržištu ([13]) i europskoj konkurentnosti, kad je riječ o socijalnoj i zdravstvenoj dimenziji, EGSO poziva na konsolidirano europsko jedinstveno tržište da bi se osigurala pravedna raspodjela njegovih koristi među svim građanima EU-a putem potpore organizacijama socijalne ekonomije, promicanja osposobljavanja i poboljšanja uvjeta za radnu snagu u zdravstvu, kao i integracije održivog i ravnopravnog pristupa zdravlju za sve građane EU-a u svim okolnostima. Cilj je toga pristupa zaštititi osobne slobode i ojačati socijalnu otpornost i solidarnost u kontekstu promjenjivih demografskih i gospodarskih okolnosti.

([11]) https://www.who.int/europe/en/news/item/05-09-2023-digital-health-divide--only-1-in-2-countries-in-europe-and-central-asia-have-policies-to-improve-digital-health-literacy--leaving-millions-behind.
([12]) https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hr/ip_22_4560.
([13]) https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf.

6.2. EGSO podržava poboljšanje radnih uvjeta i plaća zdravstvenih radnika kako bi se zadovoljile potrebe u području zdravlja, i to s pomoću trostruke dinamike planiranja, osposobljavanja (uključujući napredne prakse) i upravljanja, a sve to u cilju postizanja opće zdravstvene zaštite jamčenjem pružanja skrbi građanima u svim državama članicama. EGSO poziva na konkretizaciju suradnje EU-a i Svjetske zdravstvene organizacije u Europi kako bi se zadržalo i privuklo osoblje u području skrbi te pružila potpora tom osoblju, uključujući medicinske sestre i tehničare, kojih sve više nedostaje.

6.3. EGSO poziva na uspostavu održivog mehanizma financiranja i ulaganja za europske zdravstvene sustave kojim bi se u obzir uzele pouke iz prethodnih kriza, kao što je grčka dužnička kriza, kako proračunski rezovi ne bi ugrozili sposobnost država da zadrže učinkovite i uključive zdravstvene usluge.

6.4. EGSO poziva na provedbu fiskalnog okvira EU-a kojom se jamče održiv oporavak i pravedna tranzicije, uz osiguravanje opravdanih socijalnih i zdravstvenih ulaganja.

6.5. Kako bi se prešlo na društveno-gospodarsko upravljanje usmjereno na dobrobit i holistički pristup zdravlju, EGSO poziva EU i države članice da na sljedeći način provedu reviziju fiskalnih pravila:

— primjenom integrirane tablice pokazatelja s gospodarskim, socijalnim i okolišnim pokazateljima;

— donošenjem strategije koja „premašuje okvire rasta” i u kojoj je naglasak na kvaliteti života;

— razvojem i obvezujućim uvođenjem europskog pokazatelja dobrobiti, na temelju „standarda rasta zdravlja” povezanog sa zdravstvenim ciljevima kojima se mjeri napredak u promicanju zdravlja, prevenciji bolesti, pružanju liječenja i integriranoj zdravstvenoj potpori;

— razvojem prevencije u području zdravlja i promicanjem zdravog načina života i okoliša koji pogoduje dobrom zdravlju;

— promicanjem mentalnog zdravlja i opće dobrobiti;

— prevencijom kroničnih i zaraznih bolesti i zaštitom zdravlja i sigurnosti na radu;

— uspostavom evaluacija distribucijskog učinka za sve nove politike EU-a kako bi se osigurala usklađenost s ciljevima u području zdravlja;

— osmišljavanjem plana ciljanih ulaganja u jačanje zdravstvenih sustava kojim se jačanju sposobnosti i vrednovanje zdravstvenih radnika i povezivanjem mreža specijaliziranih zdravstvenih centara;

— uspostavom formalnog i trajnog mehanizma za angažman organizacija civilnog društva radi ostvarenja strukturirane i redovite suradnje u definiranju prioriteta europskog semestra.

7. **Rješavanje problema nejednakosti u području zdravlja, na koji utječu brojni čimbenici**

7.1. S obzirom na izazove s kojima se suočavaju naši zdravstveni sustavi, za smanjenje nejednakosti u pristupu skrbi potrebna je europska strategija utemeljena na uključivosti i solidarnosti.

7.2. Osim genetike i životnih odabira, na zdravlje pojedinca utječe širok raspon osobnih, socijalnih, gospodarskih i okolišnih čimbenika. Valja proširiti i diversificirati europske inicijative kao što je inicijativa „Zdravije zajedno” ([14]).

7.3. Iako se mehanizmi zdravstvenog osiguranja razlikuju među državama članicama, neke od njih, uz obvezno zdravstveno osiguranje, imaju dodatne mehanizme nadoknade troškova koji uključuju razne gospodarske i druge aktere. EGSO ističe da svi ti programi moraju doprinijeti cilju osiguravanja maksimalne cjenovne pristupačnosti zdravstvene skrbi za sve građane.

7.4. EGSO predlaže uvođenje programa poticaja da bi se zdravstvene radnike potaknulo na rad u slabije pokrivenim područjima, uključujući zdravstvene pustinje u otočnim i ruralnim područjima.

([14]) https://health.ec.europa.eu/non-communicable-diseases/healthier-together-eu-non-communicable-diseases-initiative_en?prefLang=en.

7.5. EGSO napominje da je poboljšanje zdravlja i sigurnosti na radu ključan element Akcijskog plana za provedbu europskog stupa socijalnih prava, koji EU mora promicati u suradnji s državama članicama, prije svega putem medicine rada i pregledâ na radnom mjestu. EGSO naglašava važnost redovitog ažuriranja Direktive o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti karcinogenim ili mutagenim tvarima na radu ([15]).

7.6. Kako bi se poboljšala prevencija nezaraznih bolesti, u svim sektorskim politikama treba koordinirano uzeti u obzir zdravstvene aspekte:

— kratkoročno: jačanje i koordinacija djelovanja među državama članicama kojim se poboljšava provedba preventivnih zdravstvenih mjera;

— srednjoročno: prikupljanje, vrednovanje i širenje primjera dobre prakse u vezi s prevencijom da bi se povećala učinkovitost mjera i državama članicama omogućilo da ciljano rješavaju svoje specifične potrebe;

— dugoročno: održavanje kontinuiranih ulaganja i snažnog političkog angažmana u cilju integracije i održive provedbe politika prevencije u području zdravlja na svim razinama upravljanja.

7.7. S obzirom na sve starije stanovništvo, zbog čega se pogoršavaju neusklađenost između potražnje i ponude usluga skrbi i nedostaci u pristupu skrbi, a kvalitetne usluge potrebnije su nego ikad prije, EGSO poziva EU da bude predvodnik u provedbi zaključaka Međunarodne organizacije rada (MOR) o dostojanstvenom radu i gospodarstvu skrbi.

7.8. Jačanjem 24 europske referentne mreže za rijetke bolesti i širenjem zajedničkog projekta JARDIN naglašava se potreba za integracijom tih mreža u nacionalne zdravstvene sustave i osiguravanjem njihove buduće održivosti putem koordniranih nacionalnih planova za rijetke bolesti. Europsko partnerstvo za rijetke bolesti koje raspolaže održivim financijskim sredstvima temelj je za poboljšanje životnih uvjeta pacijenata koji žive s rijetkim bolestima i njihovih bližnjih, putem razvoja horizontalnog referentnog okvira politika i praksi, udruživanja stručnog znanja, utvrđivanja međusobno povezanih centara specijalizacije, koordinacije nacionalnih planova i ciljeva koje treba postići te dinamike inovacija u modelima skrbi. U tu je svrhu ključno promicati perspektivne načine liječenja kao što je liječenje radioizotopima i njihovo uključivanje u zdravstvene sustave država članica.

8. **Budućnost europske zdravstvene unije**

8.1. EGSO poziva na to da parlamentarni saziv u razdoblju 2024. – 2029. bude u znaku Europe boljeg života i socijalnih prava zahvaljujući intenzivnijem europskom angažmanu u području zdravlja. EGSO ističe potrebu za međuovisnim tranzicijama: u području socijalne pravde, višedimenzionalne konkurentnosti, gospodarske održivosti, digitalne uključenosti, ekološke održivosti, geografske pravednosti, demokratske izgradnje i međunarodne solidarnosti, uz otpornost kao kompas za postpandemijske mjere.

8.2. U skladu s ciljem ostvarenja zdravstvene unije europske institucije moraju ojačati potporu državama članicama i provesti sve mjere navedene u izvješću i međuinstitucijskoj deklaraciji Konferencije o budućnosti Europe ([16]), u kojoj je EGSO aktivno sudjelovao. EGSO ističe da je važno:

— ojačati ulogu europske zdravstvene unije i njezinih pravnih osnova kako bi se radilo na smanjenju zdravstvenih razlika unutar EU-a;

— povećati vidljivost i učinkovitost zdravstvenih inicijativa EU-a;

— osigurati bolju usklađenost politika kojima se promiče pravo na zdravlje i pritom obratiti pozornost na supsidijarnost.

([15]) SL L 88, 16.3.2022., str. 1.
([16]) https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/conference-on-the-future-of-europe/.

8.3. EGSO preporučuje da EU i države članice preuzmu ključnu ulogu u globalnom zdravlju zahvaljujući provedbi konkretnih mjera za promicanje napredovanja prema univerzalnom zdravstvenom osiguranju. Poziva na učinkovitu multilateralnu suradnju unutar Ujedinjenih naroda. Ključno je proširiti bilateralna, regionalna i globalna partnerstva. EGSO ujedno naglašava potrebu za zajedničkim jačanjem financiranja zdravstva na globalnoj razini, podupiranjem mobilizacije nacionalnih resursa u partnerskim zemljama i provedbom usklađene globalne zdravstvene diplomacije. Povećanje kapaciteta delegacija EU-a za zdravstvena pitanja i redovito razmatranje napretka i učinka Strategije EU-a za globalno zdravlje ([17]) preduvjeti su za uspjeh tih inicijativa.

Bruxelles, 23. listopada 2024.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Oliver RÖPKE

([17]) https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2024/01/29/eu-global-health-strategy-council-approves-conclusions/.